

Infekčná nádcha hydiny

V minulom roku (2011) v jarných, letných a jesenných mesiacoch mnohí chovatelia hydiny zaznamenali u zvierat zdĺhavé dýchacie problémy prejavujúce sa sťaženým dýchaním, výtokom z očí a nosných otvorov, zlepenie očí, chrčanie, niekedy chudnutie, zníženie znášky, sporadicky zvýšený úhyn. Problémy trvali v chove pomerne dlho a zjavne sa šírili zo zviera na zviera aj z chovu do chovu. Postihnutá bola hlavne hrabavá hydina, kur domáci, aj chovy bažantov, podobné ochorenie sa vyskytlo aj v chove moriek. Podaním antibiotík klinické príznaky vymizli, ale často sa v chove objavili znova.

Je pravdepodobné, že na zdravotných problémoch sa spolupodieľala baktéria *Haemophilus paragallinarum*, ktorá je pôvodcom **hemofilovej – nákazlivej nádchy**. Laboratórna diagnostika tohto ochorenia je pomerne ťažká. Kultivácia pôvodcu sa darí len v začiatkových fázach ochorenia. Infekcia spôsobuje oslabenie slizníc dýchacích ciest aj celého organizmu, čoho následok je uplatnenie sa ďalších infekčných agensov: mykobaktérií, chlamýdií, vírusov – ILT (infekčnej laryngotracheitídy), diftérie, pseudomoru..., ktoré sa prejavujú podobnými klinickými príznakmi.

Hlavným zdrojom *Haemophilus paragallinarum* sú latentne infikované vtáky (bacilonosiči), ktoré baktérie vylučujú do prostredia nosnými sekrétmi. Choroba sa prejavuje výtokom z nosa, zdurením infraorbitálnych dutín, zápalom očných spojiviek, sťaženým dýchaním. Choroba sa v chove rýchlo šíri, na chorobu sú veľmi vnímavé všetky kategórie kura domáceho ale zväčša ochorejú skôr dospelé vtáky ako mláďatá. Prevencia a liečba spočíva v zamedzení zavlečenia choroby do chovu, podpore celkovej odolnosti a podpore vylúčenia baktérií podávaním prípravku NEFROVET, MENTOVET, vitamínov A,D,E, AMINOVIT, VITAMINUM A PROTECT... Vtáky po vyliečení (aj pri použití antibiotík a chemoterapeutík) zvyčajne ostávajú trvalými bacilonosičmi.

V našom laboratóriu (www.vetservis.sk/laboratorium) bolo v uvedenom období vyšetrených niekoľko chorých zvierat. Nakoľko všetko bola hydina už s dlhšie trvajúcimi klinickými príznakmi, nepodarilo sa nám dokázať prítomnosť *Haemophilus paragallinarum*. Sérologickým vyšetrením sme potvrdili prítomnosť protilátok proti mykoplazmám, ILT a chlamýdiám. Vyslovili sme názor, že pravdepodobne *Haemophilus paragallinarum* oslabilo zvieratá, čo umožnilo ľahšie sa uplatniť **mykoplazmám**, ktoré sú v chovoch hydiny často prítomné, ale samotné v malých chovoch s možnosťou výbehu a dobrou zoohygienu vážnejšie zdravotné problémy nespôsobujú. Problémy s mykoplazmami bývajú vo veľkochovoch, hlavne ak je zanedbaná zoohygienu a nedostatočné vetranie. Mykoplazmy majú výrazný imunosupresívny vplyv – oslabujú zvieratá, ktoré sú potom vnímavejšie na iné infekcie. Antibiotiká potlačia klinické príznaky choroby ale zvieratá nezbavia infekcie.

Zaujímavým zistením bola prítomnosť protilátok proti ILT. Túto infekciu sme zaznamenali v brojlerových veľkochovoch kura domáceho na Slovensku v minulom roku. Predtým sa vyskytla len vo veľkochove nosníc na južnom Slovensku. V Čechách a v Maďarsku sa ochorenie vyskytovalo už dávnejšie. Minulý rok sa infekcia rozšírila na celé územie Slovenska, postihla zvieratá vo veľkochovoch ale aj v malých chovoch.

Infekčná laryngotracheitída je vysoko infekčné ochorenie dýchacích orgánov, ktoré postihuje hlavne kura domáceho a bažantov. Pôvodcom je herpesvírus, ktorý u infikovaných zvierat dlhodobo pretrváva aj po vyliečení. Vírus môžu prenášať aj klinicky zdravé zvieratá pochádzajúce z infikovaného chovu. Môže byť príčinou imunitného oslabenia zvierat a následnou zvýšenou vnímavosťou na iné infekčné choroby. Choroba sa prejavuje chrapľavým, sťaženým dýchaním, výtokom z nosových otvorov, očí, zobáka. Patologickou pitvou sa zistia hlienové a syru podobné nálepy na sliznici hrtanu a trachei, niekedy zápal pľúc.

Ochorenie sa v ostatných rokoch zavlieklo na územie Slovenska z okolitých štátov. K šíreniu choroby prispieva živelný, neodborný chov bažantov, ich vypúšťanie do prírody, nekontrolovaný dovoz a predaj hydiny. Prevencia spočíva v ochrane chovu pred zavlečením nákazy, nákupe hydiny len z kontrolovaného chovu a podpore imunitných síl zvierat. Liečba je založená na podpore dýchania a vylučovania (NEFROVET) a podpore celkovej imunity (HUMAC NATUR, PROPOUL, zelené krmivo, VITAMINUM A PROTECT). Zvieratá aj po vyliečení sú celoživotne nositeľmi vírusu, ktorý pri oslabení odolnosti môžu znova vylučovať do prostredia.

Ďalším infektom, ktorý sa mohol spolupodieľať na zdravotných problémoch hydiny boli chlamýdie. **Chlamydióza** vtákov – ornitóza je veľmi nákazlivé respiračné ochorenie vtákov prenosné aj na človeka. Choroba sa vyskytuje hlavne v chovoch holubov a exotických vtákov, môže sa prejaviť aj v chovoch vodnej hydiny. Ochorieť môže aj hrabavá hydina. Zdrojom infekcie bývajú latentne alebo aj klinicky choré vtáky, ktoré vylučujú chlamýdie sekrétmi a exkrétmi. Infekcia sa šíri prevažne vzduchom a prachom. Časté je inaparentné bacilonosičstvo - infikované zvieratá klinicky ochorejú až po oslabení organizmu nepriaznivými vonkajšími vplyvmi – počasie, hladovanie, zdravotne závadné krmivo, zvýšená námaha, iné infekcie, parazitózy a pod. Choroba sa prejaví najčastejšie dýchacími ťažkosťami - nádchou, konjunktivitídou, slabosťou, nechutenstvom, zelenou hnačkou a nervovými príznakmi pred úhynom. Patologicko-anatomicky sa zisťuje zápal pľúc, vzdušných vakov, pečeň a slezina sú zväčšené s nekrózami. Liečebne sa podávajú antibiotiká vo vysokých dávkach ale nie je zaručená úplná eliminácia pôvodcu. Na podporu liečby aj ako prevencia sa odporúča podávať rastlinné prípravky – NEFROVET, ktoré podporia vylučovanie patogénov a regenerujú organizmus. Prevencia spočíva hlavne v dodržaní dobrých zoohygienických opatrení, kvalitnom kŕmení a podpore nešpecifickej odolnosti zvierat rastlinnými a probiotickými prípravkami (HUMAC NATUR, PROPOUL). U človeka sa choroba zvyčajne prejavuje ako dlhotrvajúca chrípka.

Ďalšou chorobou, ktorá sa môže prejaviť podobnými klinickými príznakmi a ktorá sa ťažko laboratórne diagnostikuje sú **kiahne – diftéria** – pôvodca avipoxvírusy, ktoré sú známe asi u 60 druhov vtákov vrátane hydiny. Ochorenie má kožnú a slizničnú formu. Je známa aj zmiešaná forma, infekcia nosných dutín a latentná infekcia. Pri kožnej forme sa tvoria na koži, hlavne na neoperených miestach tela drobné pľuzgieriky, ktoré sa zlievajú a vytvárajú chrasty, ktoré môžu mokvať a sekundárne sa môžu bakteriálne kontaminovať. Slizničná forma sa prejavuje tvorbou difteroidných pablán na sliznici zobákovvej dutiny a nosa, ktoré pri odstránení krvácajú. Hydina má dýchacie ťažkosti – dusenie, sťažený je príjem krmiva. Úhyn pri tejto forme býva vyšší. Infekcia sa prenáša kontaktom s chorými vtákmi, infikovaným náradím a hmyzom. Infekcia sa najčastejšie prejaví v jeseni až zime alebo na konci znáškového obdobia, čo tiež súvisí so znížením celkovej odolnosti zvierat, vlhkým a chladnejším obdobím. Prevencia spočíva v podpore nešpecifickej imunity správnym kŕmením, dobrou zoohygienu a sledovaním epizootologickej situácie. Na ohrozenom území sa chovy hydiny a holubov vakcinujú. Liečba postihnutých zvierat spočíva v lokálnom ošetrovaní zmien jódglycerínom a podpore celkovej odolnosti (NEFROVET, ADESOL, AMINOVIT, VITAMINUM A PROTECT...)

Ďalšie infekcie, ktoré môžu mať podobný klinický prejav sú pseudomor hydiny, pastorelóza, aspergilóza, syngamóza...

U vyšetrovanej hydiny sme okrem vysokých hladín protilátok proti ILT, mykoplazmám a chlamýdiám zistili aj výrazné zamorenie črevnými parazitmi – škrkavkami a kapiláriami, čo potvrdzuje celkové oslabenie zvierat a zvýšenú vnímavosť na iné choroby.

Predpokladáme, že zdroj infekcií, ktoré sa v minulom období na našom území nevyskytovali v takom rozsahu, je v nekontrolovanom dovoze a predaji hydiny predajcami z okolitých štátov. Rovnako rôzne druhy vtákov ponúkané na burzách, ktoré sú oslabené

zlými a stresujúcimi podmienkami prepravy, môžu byť zdrojom vysoko patogénnych infektov.

Darina Pospíšilová, VETSERVIS, s.r.o., mail: pospisilova@vetservis.sk